

pridjani »Missa pro Defunctis«. To delo priporoča posebno to, da je ta kratka in lahka maša skrbno in pravilno, umetno izdelana in vsem zelo milodoneča in napravi, dobro predavana, močen utis. Zložena je tako, da jo porabi orglavec sam, in se je tudi pevci, ki niso not vajeni, lahko privadijo. — Tudi je g. V. Stolcer zložil maši »Oglej z nebes itd.«, enako »Sveta maša« z novim, lepim in jednatim tekstom, katera je tudi zelo lepo melodična in izvrstno izdelana za mešani zbor s posebnim ozirom na pevce, ki brez not pojejo. Obojno delo g. V. Stolcer-ja se častiti duhovščini, gospodom učiteljem in organistom priporoča tudi zato, ker je cena — komad vsake maše le 55 kr. — nizka, in se bo na to gledalo, da bo tisk brez pogrškov, oprava komadov lična in da ju meseca grudna t. l. vsak gosp. naročnik iz Blaznikove tiskarne takoj dobi. Naj se zato gospodje, ki te skladbe želé, najhitreje in v obilnem številu pri skladatelju oglašé, da se število naročnikov izve in da bo mogoče rokopise brž tiskarni izročiti. Pri skladatelju dobijo še nekaj komadov »Venček božičnih pesmi in napevov« (cena 1 gl. 10 kr.) tisti, ki so si lani naročiti zamudili. —č.

Iz Velenja. (Nemški otroški vrtec; prememba posesti.) Lepa bi bila Šaleška dolina, ako bi ne imela teh grdih nemškutarjev, pa tudi nekaj zaspanih Slovencev, posebno v Šoštanju, katerim je več vreden umazani list »Slov. Narod«, nego napredek slovenski stvari v Šaleški dolini, posebno tudi v sedaj še slov. Šoštanju. Kako delavni so naši nemškutarji in kako brezskrbni Slovenci! V Velenju se je s pomočjo šulvereinovo otvoril v septembru nemški otroški vrtec, ki šteje že 32 otrok iz trga in iz spodnjega Šaleka; seveda je tu všteti tudi nekaj otrok, ki že obiskujejo šolo. Ali ni to žalostno v slov. občini? Čas je, da se vzdramimo in onemogočimo razširjanje prusaškega duha, dokler še ni prepozno. Naj bi zato bralno društvo priredilo večkrat kak podučen shod, ne le veselice, ki brez podučnih govorov za kmeta nimajo smisla, posebno tam ne, kjer še ni utrjena narodna zavest. Želimo tudi, da bi ravno tako delovala podružnica sv. Cirila in Metoda, da se bo naše ljudstvo res moglo navdušiti za slov. stvar. — Dne 19. oktobra je kupil naš narodni trgovec U. Lager na dražbi posestvo nemškutarja Verstovšeka, kar z veseljem pozdravljamo. Tukajšnji sūdmarkovski »bobni« so ob ustanovitvi »Sūdmarke« trobili v svet, da bodo kupili onemu nemškutarju, ki bo prišel na boben, zopet posestvo. Toda glejte sedaj, kako so ga kupili Verstovšeku. Naši kmetje so se zadovoljno smejali, češ, Sūdmarkovcem še samim gre trda za denar, ne pa, da bi še drugim posestva kupovali. Kaj več o prvi priliki.

Iz Celja. (Zamrla cvetka.) Bridko se stori človeku, ko opazuje v jeseni umirajočo naravo, ki je še kratko poprej v polni krasoti razveseljevala človeška srca. Listje na drevju začne rumeneti in odpadati; vse se pripravlja k zimskemu počitku. A mnogo tužneje je še, opazovati drevesce, ki že ob času pomladanskega cveta začena hirati in medleti in, ne učkajoč toplega poletja, vkljub svoji mladosti usahne. — Tak žalosten slučaj se je prigodil pri občno spoštovani rodbini Novak (Radaj) v celjski okolici. Neizprosna smrt si je poiskala svojo žrtev v osebi edine hčerke, 17 letne Anice. V najlepšem cvetu svoje mladosti je morala zapustiti svoje ljube stariše, sorodnike in prijateljice. Velika udeležba pri pogrebu nam je najlepši svedok, kako priljubljena in spoštovana je bila rajna Anica pri vseh, ki so jo poznali. Za ljubeznivo in uzorno obnašanje se je imela razun domače vzgoje v prvi vrsti zahvaliti zavodoma č. šolskih sester v Celju in Mariboru, o katerih je ranjka vedno z največjim spoštovanjem govorila. Sploh se

lahko ona postavi svojim vrstnicam v izgled lepega vedenja in domače pridnosti. Te njene čednosti so bile tudi uzrok, da se je pogreba, katerega so vodili preč. g. opat Ogradi z obilno asistenco, udeležilo na stotine občinstva. Šolska dekleta pod vodstvom č. šolskih sester so jo spremljale na zadnjem potu. Njene osebne prijateljice so nosile pred krsto v belih oblekah krasne vence, darovane od milih sorodnikov in znank. Predno se je krsta vzdignila v mrtvaški voz, zapel je zbor slov. pevskega društva iz Celja srce pretresujočo žalostinko. — V tolažbo žalujočim starišem in sorodnikom pa ponavljam zadnje besede gori omenjene žalostinke:

„In Duh nam večni govori,
Da enkrat vid'no se nad zvezdami“.

Iz kozjanskega okraja. (Narodna mlačnost obč. zastopov.) Srce boli človeka, če opazuje, kako so nekateri srenjski predstojniki gledé uradovanja v našem okraju mlačni in brezobzirni, ker še jih vendar toliko pusti po svojih sploh za ta posel nezmožnih pisacih le v nemškem jeziku uradovati. Gospodje župani! Ali si ne morete boljših močij za to opravilo poiskati? Kedaj se bodete, posebno vi župani v občinah Virštanj, Verače, Imeno, Sedlarjevo, Lastnič in Buče iz narodnega spanja zbudili? Ali vam že ni skrajni čas, da to prej ko prej storite? Zavzamite se vendar enkrat že narodnega duha in ne bodite po slovenskem, resničnem izreku »podlaga tujévi peti«, ter si ne mislite, da morate znabiti g. uradnemu voditelju okrajnega glavarstva v Brezicah na ljubo v nemškem jeziku uradovati. Vsi izgovori od vas so v tem obziru jalovi in vam ničesar druga ne primanjkuje, kakor odločnosti in pa dobre volje. Torej proč s tisto mlačnostjo; pokažite se, da ste zastopniki občin in le od slovenskih volilcev izvoljeni, oziroma od tistih kot taki postavljeni! Daj Bog, da bi ta opomin ne bil glas upijočega v puščavi!

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Nj. veličanstvo svetli cesar so potrdili postavo o davčni preosnovi. — Državni poslanci so v sredo z veliko večino vsprejeli novo domovinsko postavo. Hvala Bogu! — V prvem okraju se je osnovala nova liberalna stranka, ki se hoče pečati s socijalnimi preosnovami, bržčas na korist židom in kapitalistom. — Dne 28. okt. so direktno volile kmečke občine v deželni zbor. Liberalci so popolnoma pogoreli. Krščanskih poslancev je 19, eden je Schönerejanec, med enim krščanskim socijalistom in liberalcem bode pa ožja volitev.

Moravsko. V ponedeljek so volile kmečke občine v deželni zbor. Izvoljenih je 13 kandidatov združenih Staročehov in Mladočehov, 5 čeških katoličanov, 3 Mladočehi, 2 Staročeha, 7 Nemcev in eden krščanski socijalist. Izid volitev je hud udarec za združene Staro- in Mladočeha, ker so jim katoličani odvzeli pet mandatov.

Štajarsko. Ker je gosp. kateket v Brucku delil med otroke krščanske spise, vsled tega je neki brezverni poslanec stavil interpelacijo v državnem zboru. — Blagoslovljenje zastave graškega katol. delavskega društva se je v nedejjo vršilo prav lepo. Zlasti je vsem ugajal govor č. g. dr. Kreka iz Ljubljane.

Koroško. Nemški Velikovčani so se pri otvorjenju slovenske šole spodobno obnašali. To pa nekaterim zagrizencem ni bilo po volji, ter so v noči od 26. do 27. okt. pobili njena okna. Nemška kultura! — V Celovcu je umrl zdravnik dr. Krassnigg, ki je zapustil otroški bolnišnici 150 tisoč gl.

Kranjsko. Deželni šolski svet je sklenil, da se

morajo na kranjskih srednjih šolah vsi dijaki učiti slovenščine. — Vzgladnemu učitelju Andreju Praprotniku postavi danes ljubljansko učiteljsko društvo lep nagrobni spomenik.

Primorsko. Koncesijo za zgradbo vipavske železnice hočejo siloma dobiti Lahoni, dasi so se tej zgradbi prej zoperstavljali. — Zemljiška knjiga v Gorici je zelo slaba, posebno slov. imena so čudno spakodrana. — Obrtno solo za zidarje je vlada ustanovila v Renčah na Goriškem. — Zadnji shod »Edinosti« na Proseku se je srečno dovršil, in je bil vsprejet predlog, naj se za tržaško okolico ustanovi okrajno glavarstvo.

Gališko. Leta in leta se poljski plemenitaši niso nič brigali za kmete, čeprav so jih ti volili v razne zastope. Kmetje so se zdaj vzdramili, in kmečka stranka pridobiva vedno več pristašev. Ta stranka je te dni pri volitvah v okrajne zastope zmagala v desetih okrajih.

Vnanje države.

Rim. Sv. oče so podelili vodji ruskega vnanjega ministerstva, Šiškinu, veliki križec Pijevega reda. — Monsignor Makario se v kratkem vrne iz Abesenije, brez laških ujetnikov.

Italijansko. Civilna poroka kraljeviča Viktorja Emanuela s princesinjo Heleno se je vršila preteklo soboto v Kvirinalu v Rimu, cerkvena poroka pa v cerkvi Sta. Maria degli Angeli. Bile so razne slovesnosti o tej priliki; tudi je kralj Umberto pomilostil mnogo političnih in drugih hudodelnikov.

Nemško. Stari Bismarck je te dni razglasil, da tedaj, ko je bila sklenjena trozveza, se je bila med Nemčijo in Rusijo sklenila za deset let še posebna pogodba, vsled katere sta si ti dve državi obljubili neutralnost v slučaju vojske Rusije z Avstrijo ali Nemčije s Francijo. Ako bi se torej takrat vnela vojska Avstrije z Rusijo, bila bi nas Nemčija pustila na cedilu. Taka je nemška poštenost! Tak figaž je Bismarck, katerega naši Nemci kar obožavajo!

Rusko. Veliki ruski častnik »Garaždanin« je vlada prepovedala izdajati, ker je sila ostro in zaničljivo začel pisati o Francozih. — Vlada je dovolila, da se katoliške cerkve s svojim premoženjem smejo dati popraviti, ne da bi zato trebalo vladinega dovoljenja. Pri nas nismo tako srečni!

Bolgarsko. Te dni je vlada skupščino razpustila, ker so ji razne stranke delale mnogo preglavic. Ministerski predsednik Stojlov je že šel v svoj volilni okraj, da ondi priredi shode. To je gotovo, da bode vlada po volitvah imela močno večino.

Turško. Sultan iskreno želi, naj mu Črnogora ostane prijazna; zato je poslal oni teden odlikovanja črnogorski kneginji in drugim dostojanstvenikom. — Ruski poslanik Nelidov je bil oni dan pri sultanu ter izjavil, da Rusija ni Turčiji sovražna, toda le-ta mora kmalu uvesti razne preosnove v Armeniji. Sultan je je seveda vse lepo obljubil.

Amerika. V severnih Zveznih državah bode dne 3. novembra izvolitev predsednika. Bržčas bode izvoljen demokrat Brijan. — Na Kubi se bodo Španci morali vojskovati z ustaši še do marcija meseca, kakor to vlada zatrjuje, in potem bode mir. Bog vé!

Za poduk in kratek čas.

Madjari in njih navali na slov. Štajar.

(Zgodovinski spominčki; piše M. Slekovec.)

(Dalje.)

Že februarja l. 1538. so podložniki Thurzó-ta stari, vsled povodnje zelo poškodovani jez onkraj Ver-

žeja tako obnovili, da se je Mura naravnost proti Veržeju obrnila. Zaradi te svojevoljne uravnave v Radgono sklicane obravnave (31. marcija in 28. oktobra) so ostale zopet brezuspešne. Zaradi tega so deželni stanovi januarja l. 1539. sklenili, pod vodstvom deželnega glavarja odstraniti dotične jezove in Muro napeljati v staro strugo, kakor hitro se bode led raztaljal. To se je kljub temu, da so se Madjari v bran postavili in nekatere ljudi do krvavega stopli, vendar zgodilo. Pri tej priložnosti so Štajarci nekega madjarskega davkarja, ki je ljudi šuntal, zgrabili in v Muro vrgli.

Thurzó je na to zbral precejšnjo trumo vojakov in drugih ljudi, da bi dal nove jezove napraviti. A Štajarci so hoteli to na vsak način zabraniti. Zato je poslala deželna vlada vojake, — pešce in konjike s topi in drugim orožjem na Mursko polje, in gotovo bi se bili zgrabili, ko bi cesar Ferdinand s svojo mogočno besedo ne bil tega zabranil. Prepovedal je namreč kakor Štajarcem, tako Ogrom vsakatero silnost, Nikolaju Jurešiču pa ukazal, naj se s svojimi trumami mahoma poda tje ter skrbi za mir in red.

In dokler je slavni kiseški junak Jurešič taboril v Veržeju, vladal je mir na tej in oni strani Mure. A v poznejših letih so se ponavljali jednaki prepiri še večkrat in nekaterekrat je prišlo do krvavih prask. Jedni so napadali druge ter rivali Muro zdaj sem, zdaj tje, a ker je vlada vedno omahovala, ostalo je vse pri starem. Mura pa, razkosana v neštevilne panoge, spominja še dandanes na večletni razdor, ki je zaradi nje vladal med Ogri in Štajarci.¹⁾ —

Še slabši sosedi so bili Madjari Štajarcem v 17. in 18. veku, ko so se večkrat celó s Turki bratili. Kdo se ni slišal o Krucih, oni tursko-madjarski druhal, ki je svoje dni po prijetnih in rodovitnih krajih med Muro in Dravo grozovito razsajala? Dasi je preteklo že skoraj 200 let, kar so ti divjaki več let zaporedoma v celih trumah v naše kraje ropat in požigat prihajali, še ljudje na nje niso pozabili.

Prve sledi Krucev najdemo za cesarja Maksimilijana I. (1493—1519). Takrat je namreč več ko 10.000 ogerskih kmetov zapustilo svoje domovje, da bi šli nad divje Turke ter jim pokazali pot tje, od koder so bili prišli. V znamenje, da hočejo za poveličanje sv. križa iti v vojsko, so si nekateri, kakor svoje dni za časa križarskih vojsk, pripeli na desno ramo ali pa na prsi rudeč križ. Po tem križu so nje imenovali križarje ali po latinski besedi »crux« (križ) tudi Kruciate ali Kruce. Njih vodja, zviti Jurij Doža, pa z njimi ni šel nad Turke, ampak je, dobro vedoč za mrznjo kmetov do grajščakov, planil nad gradove plemenitašev ter ropal in plenil, kjer se je kaj dalo. K tej tolovajski druhal je vrelo od vseh strani vedno več ljudi, ne samo kmetov, katerim je delo presedalo, ampak tudi z vlado nezadovoljnih grajščakov, in vnela se je grozna ustaja, ki je več let trajala in vladarjem delala velike preglavice.

Najhujše je pa strašen plamen občne ustaje švigal po Ogerskem za cesarja Leopolda I. (1658—1705). Postavil je namreč na palati novo mesto za cesarskega namestnika nekega Nemca in podelil najvišje državljanske in vojaške službe le tujcem. To je ohole magnate hudo razžalilo in po vsej Ogerski je začelo vreti ter se pripravljati na strašen punt. Nekateri zarotniki so bili sicer l. 1671. ob glavo dejani, ali punt s tem ni bil zadušen. Iskra nezadovoljnosti je dalje tlela, — Turki in Francozi so jo podpihovali in vse je bilo za ustajo pripravljeno, samo sposobnega glavarja je še manjkalo. A tudi ta je bil v osebi grofa Tököly-ja kmalu najden.

Emerik grof Tököly, po svoji telesni lepoti in moči,

¹⁾ Beitr. z. K. steierm. G., 1883, 92—136 in Muchar, VIII., 399, 400 in 441.